

Üniversitelerin Tarih Öğretmenliği Bölümlerinin İnternet Sayfalarında Bulunan Ders Programları İle Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Karşılaştırılması
Ümmügülsüm CANDEĞER

Özet

Öğretmenlik mesleği, pedagoji ve alan bilgisinin kullanıldığı bilgi, beceri, tutum ve değerlerin bütünüyle icra edildiği bir meslektir. Bu haliyle mesleğin eğitiminin de özel olması gerekmektedir.

Orta Öğretim Projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü sorumluluğunda hazırlanmış olan Ortaöğretim Öğretmenleri Özel Alan Yeterlikleri belirlenmiş, Talim ve Terbiye Kurulunun uygun görüşü ile Bakanlık Makamının 26.01.2011 tarih ve 311 sayılı onayı ile yürürlüğe girmiştir. Proje kapsamında Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji öğretmenleri özel alan yeterlikleri belirlenmiştir.

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri; 3 yeterlik alanı, 17 yeterlik ve 97 performans göstergesinden oluşmaktadır. Bu çalışmada tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri ile tarih öğretmeni yetiştiren üniversitelerin öğretim programlarında yer alan zorunlu dersler karşılaştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda derslerin tarih öğretmeni özel alan yeterliklerine uygun olup olmadıkları araştırılmıştır.

Yedi üniversitenin eğitim programlarına internet ortamından erişilebilmiştir. Bunlar; Atatürk Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi'dir.

En fazla krediyle mezun eden program ile en az krediyle mezun eden program arasında 48 kredi fark vardır. Kendi başına bu sonuç bile tarih öğretim programlarında belli standartlara ihtiyacımız olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, tarih öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında verilen derslerin bazı yeterlikleri karşılayamadığını fakat yeterlikte olmayan bazı içeriklerin ise programda yer aldığı görülmüştür. Bunların bir kısmı seçmeli derslerle dolduruluyor olması bütün öğrencilerin bu dersleri alamaması nedeniyle mezun olan tarih öğretmeni adayları arasında farklılıklara neden

olacağı düşünülebilir. Öneri olarak ise Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Talim Terbiye kurulunda kabul edildiği amacıyla kullanımının sağlanması ve geri bildirimlerle bu yeterliklerin de iyileştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Tarih eğitimi, tarih öğretmeni özel alan yeterlikleri, tarih eğitimi ana bilim dalı programları

Comparison of Special Area Competences and Course Programs in Web Pages of History Teacher Departments

Abstract

Teaching profession, knowledge of pedagogy and the use of knowledge, skills, attitudes and values of a profession that has been pursued in it sentirety. In this state, profession, education, needs to be special.

The Secondary Education Project under the Ministry of National Education (MONE), which was prepared by the Teacher Training and Development General Directorate of Secondary Education Teachers of the responsibility of the designated Special Area Competencies, Ministry of Education with the approval of the Board with the approval of Authority No. 311 dated 01.26.2011 enter edin to force. The project of Turkish Language and Literature, History, Geography, Philosophy, Mathematics, Physics, Chemistry and Biology teachers identified special competencies in the area.

History Teacher Special Field Competences; consists of 3 qualification area, 17 competencies and 97 performance indicators. In this study, history teacher, history teacher training universities with special competencies in the curriculum content of the compulsory subjects are compared. As a result of the investigation, and whether they have the appropriate qualifications specific area of history teachers, course content were investigated.

Seven university education programs accessed through the internet. These Atatürk University, COMU, Dokuz Eylul University, Gazi University, Konya Necmettin Erbakan University, Marmara University and Near East University in Cyprus.

The maximum credit graduate program graduate credit with at least 48 credits, which is the difference between the program. This result shows that we need certain standards of history education programs.

In conclusion the history of the teaching programs of teacher training institutions does not meet some of the competencies in the program found that while some of the content, but not sufficient. Some of them were not correct even if the elective courses. Has been accepted as suggestions to the Board of Education will be used and the improvement of competences is recommended that feedback.

Keywords: History education, history teacher special area competencies, department of history education programs

1. Giriş

Öğretmenlik pedagoji ve alan bilgisinin birlikte kullanıldığı bir meslektir. Öğretmen işini yaparken kendi bilgi, beceri, tutum ve değerlerini de kullanmak durumundadır. Bu mesleğin yeterli bir biçimde icra edilebilmesi için eğitiminin de özel olması gerekmektedir. (MEB, 2008) Bu çalışmanın konusu Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ile tarih öğretmeni adaylarının üniversitelerdeki eğitimleri sırasında bu yeterliklerin ne kadarıyla karşılaşmış karşılaşmadığıdır.

Çalışma sırasında Yüksek Öğretim Kurulu'na (YÖK) bağlı üniversitelerin tarih öğretmeni yetiştiren bölümlerinin internet sayfalarında yayınlamış oldukları ders programları ve varsa ders içerikleri incelenmiştir. Yeterlikler ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) internet üzerinden yayınlamış olduğu verileri esas alınarak karşılaştırmaya gidilmiştir.

Öğretimin en temel unsuru, öğretmenin mesleğinde çağın gerektirdiği yeterliklere sahip olmasıdır. Eğitimin kalitesinin artırılması için de MEB çağın gerekleri doğrultusunda yenilenme yolunda çalışmalar başlatmıştır. Bu çalışmalardan birisi de Avrupa Birliği Komisyonu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan finansman anlaşmasıyla yürürlüğe giren Temel Eğitime Destek Programıdır (TEDP). Programda genel amaç; "Yoksulluğu azaltma perspektifinde, eğitim seviyesini artırarak eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehrsel bölgeler ve gecekondularda nüfusun hayat şartlarını geliştirmek, eğitim dışında kalan

çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel eğitim kapsamına alınması ve öğretmen arzının iyileştirilmesini desteklemek"tir (MEB TEDP, 2005).

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri, 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi olarak yayınlanmıştır. Bunun devamı niteliğinde de Orta Öğretim Projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü(ÖYGGM) sorumluluğunda hazırlanmış olan Ortaöğretim Öğretmenleri Özel Alan Yeterlikleri belirlenmiş, Talim ve Terbiye Kurulunun uygun görüşü ile Bakanlık Makamının 26.01.2011 tarih ve 311 sayılı onayı ile yürürlüğe girmiştir. Proje kapsamında Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji öğretmenleri özel alan yeterlikleri belirlenmiştir.

Kabul edilen yeterliklerden Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri 3 yeterlik alanı, 17 alt yeterlik ve 98 performans göstergesinden oluşmaktadır. Bu yeterlik alanları, alt yeterlikler ve performans göstergeleri inceleme sırasında kullanılacak ve açıklamaları yapılacaktır. Aşağıda tablosu bulunmaktadır.

	Yeterlik Alanları	Alt yeterlik	Performans Göstergeleri
1	Alan Bilgisi	3	27
2	Alan Eğitimi Bilgisi	11	51
3	Tutum ve Değerler	3	20
Toplam	3	17	98

Tablo 1, Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Tablosu

1.1 Tanımlar

Yeterlik kelime anlamı olarak, yeterli olma durumu; bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi; ehliyet; kifayet gibi anlamlar ifade etmektedir (Türkçe Sözlük (2012)). Öğretmen yeterlikleri "öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri,

tutum ve değerler” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2008). Yabancı kaynaklarda kullanılan biçimi ile “öğretmenlik mesleği standartları”, öğretmenlerin mesleki özellikleri, bilgi, anlayış ve becerilerini kapsamaktadır (MEB, 2008; Ministry of Education: New Zealand, 1999; NBPTS, 2002; Ministerial Council on Education, 2003; TDA, 2007; The Teaching Council, 2009).

Performans göstergesi, yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğini delili olabilecek mümkün olduğunca ölçülebilir davranışlardır. *Alt yeterlik* ise bir genel yeterliği yerine getirebilmek için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir (Safran-Ata; I. Dönem Raporu).

1.2 Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri'nin Hazırlanması

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri MEB ÖYGGM tarafından oluşturulan bir komisyonla hazırlanmıştır. Prof. Dr. Mustafa Safran'ın başkanlığında çalışan komisyonda, Doç. Dr. Bahri Ata, Dr. Bedi Gümüşlü, Ümmügülsüm Candegir ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'ndan (TTKB) görevlendirilen Fatma Türkan ile Seçil Buket Harut görev almışlardır. Komisyondaki TTKB'nden görevlendirilen kişiler de çalıştay dönemlerinde çalışmalara katılmışlardır. Komisyon çalışması ve yeterliklerin hazırlanma süreci ile ilgili olarak 2012 yılı Haziran ayında gerçekleşen 2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda komisyon üyelerinden Ümmügülsüm Candegir'in “Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Hazırlanması” başlıklı bir bildirisi bulunmaktadır (Candegir, 2012).

Komisyon bir yıllık çalışma süresi boyunca haftalık toplantılar yapmış, ulusal ve uluslararası alan taramasının ardından oluşturulan taslak yeterlikler anket ve odak grup görüşmeleri ile sorgulanmış elde edilen verileri tartışarak yeterlik taslağına yansıtılmıştır. Ayrıca tüm komisyonlarda görevli öğretmenler haftada bir toplanarak bilgi paylaşımında bulunmuşlardır. Bir yıl süren çalışmalar sırasında 5 çalıştay yapılmış ve bu çalıştaylarda diğer komisyonlarla ortak bir dil ve çalışma şekli belirlenmiştir.

Ortak çalışma tekniğine göre yeterliklerin belirlenmesinde sahada görevli tarih öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Hazırlanan taslak yeterlikler 2 kez anket formuna dönüştürülerek yeterlikler, alt yeterlikler ve performans göstergeleri ile birlikte tarih öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Gelen geri bildirimler titizlikle incelenerek gerekli olan değişiklikler yapılmıştır. Bu arada yapılan odak grup görüşmeleri ile üç farklı grubun görüşleri alınmış ve bu görüşmelerden elde edilen veriler de yeterlik

taslağına yansıtılmıştır. Odak grup görüşmeleri tarih öğretmenleri, tarih eğitimi akademisyenleri ve öğrencilerle yapılmıştır.

Taslak yeterlikler son aşama olarak bakanlığa bağlı birimler, il milli eğitim müdürlükleri, resmi ve sivil toplum kuruluşlarına da gönderilmiş ve görüşleri istenmiştir. Geri bildirimler aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere maalesef sayısal anlamda yeterince tatmin edici değildir. Ayrıca bazı geri bildirimlerde yeterliklerin anlaşılmadığı, bazı bildirimlerde ise herhangi bir yorumun yapılmadığı görülmüştür (Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyon Çalışma Dosyası). Aşağıda görüş alınması için yeterliklerin gönderildiği birimler ve geri bildirimlerin olduğu bir tablo bulunmaktadır.

	KURUM VE KURULUŞLAR	Gönderilen	Cevap Alınan	Cevap Alınamayan
1	İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜKLERİ	81	75	6
2	ÜNİVERSİTELER	39	31	8
3	RESMİ KURUM ve SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	35	11	24
Toplam		166	127	39

Tablo 2, Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri paydaş görüş tablosu.

1.3 Tarih Eğitimi Veren Üniversitelerle Ders Program ve İçerikleri

YÖK'e bağlı olarak hizmet veren üniversitelerden tarih eğitimi anabilim dalı olan ve lisans düzeyinde eğitim veren üniversiteler şunlardır; Atatürk Üniversitesi (Atatürk Ü.), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Çanakkale 18 Mart Ü.), Dicle Üniversitesi (Dicle Ü.), Dokuz Eylül Üniversitesi (Dokuz Eylül Ü.), Gazi Üniversitesi (Gazi Ü.), Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi (Konya Ü.), Marmara Üniversitesi (Marmara Ü.),Yakındoğu Üniversitesi (Yakındoğu Ü.) ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Yüzüncü Yıl Ü.) dir. Bununla beraber Tarih

eğitimi anabilim dalı programı olup da lisans düzeyinde eğitim vermeyen on dört üniversitemiz daha bulunmaktadır.

Tarih eğitimi anabilim dalı bulunup lisans eğitimi vermeyen üniversiteler ise Adnan Menderes Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Trakya Üniversitesidir.

2. Araştırma Modeli

Bu çalışmamızda tarama modeli yöntemi uygulanmıştır. Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ile üniversitelerin tarih eğitimi programlarının internet sayfalarındaki dersleri ve varsa ders içeriklerinin karşılaştırılması yapılmıştır.

2.1 Evren ve Örneklem

Araştırma evrenimiz YÖK e bağlı olarak hizmet veren Türkiye sınırları içinde altı, bir de Kıbrıs'ta bulunan üniversitenin tarih eğitimi bölümlerinin internet sayfalarında yayınlamış oldukları ders programlarıdır.

2.2 Veri Toplama Aracı

Araştırma da veri toplama işlemi için özel bir araç geliştirilmemiştir. Yayımlanmış olan Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ile üniversitelerin tarih eğitimi programlarının internet sayfaları üzerinden yayınladıkları dersleri ve varsa içerikleri incelenmiştir.

2.3 Verilerin Analizi

Toplanan veriler tablo 3'e yerleştirilerek çözümlenmiştir. Çözümleme sırasında bütün dersler ve varsa içerikleri incelenmiştir. Derslerin analizi sırasında yeterlik alanları ve alt yeterliklerin var olup olmadığına bakılmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

YÖK'e bağlı olarak eğitim veren 7 üniversitenin programlarının ders yılı, yarıyılı, alınan ders çeşidi ve sayısı ile ilgili aşağıda bir tablo bulunmaktadır. Tablo 3'te ortak olan durum bütün üniversitelerde ders yılı ve yarıyıllarının eşit

olduğudur. Çanakkale 18 Mart Ü. ve Dokuz Eylül Üniversitelerinin bilgilerinin tamamına ulaşılamadığından yorumlar diğer 5 üniversite üzerinden yapılmıştır.

Üniversite Adı	Program Yılı	Program Yarıyılı	Programda Görülen Toplam Ders Sayısı	Alınan Eğitim Bilimleri Dersleri Çeşidi + Kredi Sayısı	Mezun Olunan Kredi + Uygulama Dersi
Atatürk Ü.	5	10	72	16ders + 36 kredi	164+20 =184
Çanakkale 18 Mart Ü.	5	10	42		114(Eksik)
Dicle Ü.	5	10	81	17 ders + 40 kredi	180+20=200
Dokuz Eylül Ü.	5	10	62	15 ders	-
Gazi Ü.	5	10	80	13 ders + 30 kredi	189+22=211
Konya Ü.	5	10	88	14 ders+ 33 kredi	163+24=187
Marmara Ü.	5	10	95	13 ders +26 kredi	191+22=213
Yakın Doğu Ü.	5	10	69	14 ders+36 kredi	200+20=220

Tablo 3, Üniversitelerin Tarih Eğitimi Programlarının ders kredi tablosu.

Tarih eğitimi alanında lisans eğitimi veren üniversitelerin ders programları esas alınarak yapılan incelemede ve oluşturulan tabloda görülen sonuçlar şunlardır; Atatürk Ü. nün ders programları incelendiğinde eğitim programının 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı ve bu süre zarfında öğrencilerin 72 farklı ders aldıkları ve 164 kredi ile mezun oldukları görülmektedir. Alınan derslerin 16 tanesi eğitim bilimleri alanında olup 36 kredi ders etmektedir. Ayrıca 20 kredilik de uygulama eğitimi görülmektedir.

Çanakkale 18 Mart Ü. nin programı incelendiğinde eğitim programının 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı görülmektedir; ancak tarih eğitimi bölümünün internet sayfasında, ders programlarının bir bölümünün henüz yayınlanmadığı görülmektedir. 11.07.2007 tarihinde YÖK'ün kararı doğrultusunda yeniden düzenlenen program gereğince 2008-2009 Öğretim yılından itibaren öğrenci kabul edilen bölümün ilk 4 yarıyılına ve son 1 yarıyılına ait ders programı mevcuttur. Bu ilk 4 yarıyılıda 33 farklı ders son bir yarıyılıda ise 9 farklı ders alınmaktadır. Toplamda 42 farklı dersin görüldüğü programın kredisi ise 114'dür.

Dicle Ü.'nün bölüm internet sayfası incelendiğinde, öğrencilerin 180 kredi ile mezun oldukları tespit edilmiştir. Üniversitede görevli Araştırma Görevlisi Volkan Karaboğa'nın posta yoluyla gönderdiği bölüme ait ders programı ve ders içerikleri incelendiğinde eğitimin 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı ve bu süre zarfında 81 farklı ders aldıkları görülmektedir. Alınan derslerin 17 tanesi eğitim bilimleri alanında olup 40 kredi ders etmektedir. Ayrıca 20 kredilik de uygulama eğitimi görülmektedir.

Dokuz Eylül Ü.'nün bölüm internet sayfası incelendiğinde eğitim programının 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı ve bu süre zarfında 62 farklı ders aldığı görülmektedir. 15.12.2010 yılında güncellenen bölüm internet sayfasında öğrencilerin kaç kredi ile mezun oldukları görülememektedir. Alınan derslerin 15 tanesi eğitim bilimleri alanındadır.

Gazi Ü. ders programları incelendiğinde eğitim programının 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı; bu süre zarfında 80 farklı ders aldıkları ve 189 kredi ile mezun oldukları görülmektedir. Alınan derslerin 13 tanesi eğitim bilimleri alanında olup 30 kredi ders etmektedir. Ayrıca 22 kredilik de uygulama eğitimi görülmektedir.

Konya Ü. ders programları incelendiğinde eğitim programının 5 yıl 10 yarıyıl üzerinden planlandığı, bu süre zarfında 88 farklı ders aldıkları ve 163 kredi ile mezun oldukları görülmektedir. Alınan derslerin 14 tanesi eğitim

	olay kavram ve kişilerin rolünü değerlendirebilme								
	A3. Dünya Tarihi ile ilgili olay, kavram ve kişilerin rollerini değerlendirebilme	X	X	X	X	X	X	X	X
B. Alan Eğitimi Bilgisi	B1. Tarih eğitiminin amacını ve yararlarını analiz edebilme	X		X	X	X	X	X	X
	B2.Dünyada ve Türkiye’de tarih eğitiminin gelişimini değerlendirebilme	X	X		X	X	X	X	
	B3.Ergenlik çağındaki gençlerin tarihsel anlayışlarının psiko-sosyolojik temellerini analiz edebilme	X		X	X	X	X	X	X
	B4.Öğretim programlarını uygulayabilme	X	X		X	X	X	X	X
	B5.Materyal geliştirebilme ve kullanabilme	X	X		X	X	X	X	X
	B6.Zümre toplantılarına katılarak ortak kararları uygulayabilme								
	B7. Birinci ve ikinci elden kaynaklarla ilgili uygulamalar yapabilme	X			X	X	X	X	X
	B8. Tarih dersinde okuma ve yazma stratejilerini uygulayabilme	X				X			
	B9. Tarih dersini diğer					X			

	derslerle ve çevreyle ilişkilendirebilme								
	B10. Aktif öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulayabilme	X			X	X	X	X	X
	B11. Tarih öğrenmenin gelişimini izleyebilme ve değerlendirebilme	X	X	X	X	X	X	X	X
C. Tutum ve Değerler	C1. Tarih ve tarih eğitimi ile ilgili genel tutum ve değerlere sahip olabilme								
	C2. Tarih dersinin işlenmesi ile ilgili tutum ve değerlere sahip olabilme								
	C3. Kültürel miras ve tarihi eserlere yönelik tutum ve değerlere sahip olabilme								

Tablo 4, Dersler ve yeterliklerin karşılaştırılması (Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri)

Derslerin ve varsa içeriklerin analizi sırasında tabloya uygun olmayan ve tablo dışı kalan dersler bulunmaktadır. Burada bulunan dersler seçmeli dersler olduğu için bütün tarih öğretmeni adayları tarafından alınmadıkları düşünülerek tabloda uygun oldukları yerlere yerleştirilememiştir. Bu dersler aşağıdaki gibidir:

Atatürk Ü. Tarih Semineri

Dicle Ü. Yabancı Dil 1 (Almanca, Fransızca, İngilizce) Yabancı Dil 2 (Arapça, Farsça), Yabancı Dil 3 (Kazakça, Azerice, Özbekçe, Türkmençe), Türk Musikisi, Türk Resmi, Türk Demokrasi Tarihi, Sanat ve Toplum, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası Türk Sanat Tarihi.

(Bir öğrenci toplamda 7 seçmeli ders alabilir.)

Dokuz Eylül Ü. Osmanlı Tarihi Belgeleri I ve II, Çağdaş Türk Dünyası Tarihi, Ülkeler Coğrafyası, Mesleki Yabancı Dil I, II ve III, Sanat ve Toplum, İzmir ve Çevresi Tarihi, Tanzimat'tan Günümüze Siyasi Düşüncesi Evrimi, İnsan Hakları, Osmanlı Arşiv Kaynakları, 20. YY. Ortadoğu Tarihi, Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Sağlık Bilgisi, Güzel Konuşma ve Yazma

(Bir öğrenci toplamda 5 seçmeli ders alabilir.

Gazi Ü. Türkiye Coğrafyası, Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme, Doğu Avrupa Türk Kavimleri Tarihi, Ortaçağ'da Avrupa, Yaratıcı Drama Eğitimi, Osmanlı Arşiv Vesikaları, XIII. – XX. Yüzyıllarda İran'da Türk Devletleri Tarihi, Osmanlı Diplomatiği, Kafkasya Tarihi, XX. Yüzyılda İslam Dünyası, Mesleki İngilizce, Müze Eğitimi, Yabancı Dil (Almanca, Fransızca, İngilizce), Tarih Öğretiminde Beceri Eğitimi, Toplum Hizmet Uygulaması. Dersleri 2012 yılındaki sayfalarında bulunan dersleriydi. 2013 yılında tekrar incelendiğinde seçmeli derslerin şu şekilde olduğu görülmüştür. Bilgisayar, Yabancı Dil, Türk Dili, İletişim Becerileri, Yerel Tarih, Türk Basın Tarihi, Arkeoloji, İlk Müslüman Türk Devletleri Tarihi, Türkiye Coğrafyası, Anadolu'da Nüfus ve Yerleşme, Sanat Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihinin Kaynakları, Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi, Orta Doğu Türk Devletleri Tarihi, Amerika tarihi, Çin Tarihi, Rusya Tarihi, Doğu Avrupa Türk Kavimleri Tarihi, Ortaçağda Avrupa, Haçlı Seferleri Tarihi, Tarih Coğrafya ve Kartografya, Tarih Eğitiminde Araştırma Teknikleri, Çağdaş Türkiye Tarihi, Tarih Felsefesi, Orta Zamanlarda Türkiye'nin Sosyo- Ekonomik Tarihi, Yaratıcı Drama Eğitimi, Dünyada ve Türkiye'de Tarih Yazıcılığı, Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası, Türk Denizcilik Tarihi, Osmanlı Arşiv Vesikaları, XIII- XX. yüzyılda İran'da Türk Devletleri Tarihi, Yeniçağda Osmanlı Dış Politikası, Tarih Öğretiminde Değer Eğitimi, Kafkasya Tarihi, Osmanlı Diplomatiği, Osmanlı Devleti'nin Toplum Yapısı ve Millet Sistemi, Yakınçağ'da Osmanlı Dış Politikası, Türk Dünyası'nda Yenileşme ve Fikir Hareketleri, Müze Eğitimi, Balkan Tarihi, Dinler Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Dış Politikası, Türk Düşünce Tarihi, TC Anayasası ve Vatandaşlık, Türk Askeri Teşkilatı Tarihi, Medeniyetler Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Sosyal Politikaları, Tarih Öğretiminde Beceri Eğitimi, Türk Demokrasi Tarihi, Geçmişten Günümüze Jeopolitik Gelişmeler, Türk edebiyatı Tarihi,

(2012 yılı programında bir öğrenci toplamda 7 seçmeli ders alabilirdi. 2013 yılında yapılan düzenleme ile bir öğrenci 5 yarıyılın her birinde 2'şer seçmeli dersten toplamda 10 ders alabilir)

Konya Ü. Yabancı Dil (Almanca, Fransızca, İngilizce), Sanat Tarihi I ve II, Geleneksel Türk El Sanatları I ve II, Yeniçağ Avrupa Tarihi I ve II, Türk Eğitim Tarihi I ve II, Türk Edebiyat Tarihi I ve II, Yakınçağ Avrupa I ve II, Yakınçağ Türk Tarihinin Kaynakları, Sömürgecilik Tarihi, Türk Demokrasi ve Çağdaşlaşma Tarihi, XIX ve XX yüzyıl Türk Dış Politikası.

(Bir öğrenci toplamda 8 seçmeli ders alabilir.)

Marmara Ü. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Vatandaşlık Bilgisi, Tarih Araştırmalarında Bilgisayar Kullanımı, Tarih Öğretiminde Yerel ve Sözlü Tarih Yaklaşımları, Tarih Öğretiminde Müzelerin Kullanımı, Yabancı Dil I ve II (Almanca, Fransızca, İngilizce), Sosyoloji, Felsefe, Kanıt Temelli Öğrenme, Tarih Yazıcılığı.

(Bir öğrenci toplamda 8 seçmeli ders alabilir.)

Yakın Doğu Ü. İngilizce (ilk 4 yarıyıl zorunlu sonraki dönemlerde seçmeli), Arapça, Türk Kültür ve Düşünce Tarihi, Amerika Tarihi, İngilizce Tarih Metinleri, Osmanlı Tarih Metinleri, ders isimleri belirtilmeyen 2 tane daha seçmeli ders vardır.

(Bir öğrenci toplamda 5 ders alabilir.)

Aynı üniversitelerin ders programları ve internet sayfalarında verilmişse incelenebilen içeriklerinin de oldukça farklı olduğu görülmektedir. Yeterlikler ve üniversitelerin ders programlarının ve varsa içeriklerinin karşılaştırılması ise tablo 4'te görülmektedir. Tablo 4'te üniversitelerin ders programlarında yer alan ders isimlerinden yola çıkılarak alt yeterlikler ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Buna göre birçok üniversitenin programlarda yer alan derslerinin Alan Bilgisi yeterlik alanındaki alt yeterlikleri karşıladığı görülmektedir. Bu arada üniversitelerin buldukları yerlere göre farklı dersleri de programlarına koydukları saptanmıştır. Örneğin, Dokuz Eylül Ü. De İzmir ve Çevresi Tarihi adlı bir ders vardır. Aslında bu dersin varlığı B9 alt yeterliğinin karşılanması açısından oldukça olumludur. Ancak bu üniversitenin yapmış olduğu gibi yerel tarih dersi yerine diğer üniversitelerde de yerel tarih ile ilgili çalışmaların ders olarak okutulması ve yerel tarihin nasıl çalışılacağı konusunda uygulamalı çalışmaların yapılması, tarih eğitimi açısından daha da iyi olabilir.

Alan Eğitimi Bilgisi yeterlik alanındaki 11 alt yeterliğin sekizi ile ilgili dersler bulunurken 3 alt yeterlikle ilgili derslerin olmadığı ya da bazılarında yer aldığı görülmektedir. Özellikle B6 Zümre öğretmen toplantılarına katılma ve ortak kararları uygulayabilme, B8 Tarih derslerinde okuma ve yazma

stratejilerini uygulayabilme ve B9 Tarih derslerini diğer dersler ve çevreyle ilişkilendirebilme alt yeterliklerinin ders programlarında incelediğimiz dersler arasında bulunmadıkları görülmüştür.

B6 alt yeterliği açısından Öğretmenlik Meslek Bilgisi dersi programı incelendiğinde dersin içinde zümre öğretmenler kurulu ve kurul kararlarının uygulanması ile ilgili konuların varlığı görülmüştür.

Tablo 4'te dikkatimizi çeken bir diğer nokta da Tutum ve Değerler yeterlik alanındaki alt yeterlikler ile ilgili bölümün boş kalmış olmasıdır. C1. Tarih ve tarih eğitimi ile ilgili genel tutum ve değerlere sahip olabilme, C2. Tarih dersinin işlenmesi ile ilgili tutum ve değerlere sahip olabilme, C3. Kültürel miras ve tarihi eserlere yönelik tutum ve değerlere sahip olabilme şeklindeki tutum ve değerlerin yerleşmesi ve içselleştirilmesi için uygulama yapılması ve gözlemlenebilmesi gerekmektedir. Bu başlık altında bir ders bulunmaması normaldir.

4. Sonuçlar ve Değerlendirme

Üniversitelerin tarih öğretmeni yetiştiren programlarının internet sayfalarında verdikleri bilgilerin incelenmesi sonucunda ders programlarında bulunan dersler ve varsa içeriklerin birbirinden oldukça farklı olduğu saptanmıştır. Ayrıca seçmeli dersler ile öğrencilerin farklı konular ve alanlarda eğitim aldıkları görülmüştür.

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri hazırlanırken komisyon demokratik bir çalışma gerçekleştirmiştir ve bütün paydaşların görüşleri incelenerek uygun bulunanlar yeterliklere yansıtılmıştır. Ancak üniversitelerin programları incelendiğinde henüz yeterlikler ile ilgili düzenlemelerin yapılmadığı görülmektedir. Bunun için, hazırlanmış olan yeterliklerin tanıtımı önemlidir. Bu tanıtım faaliyetlerinin MEB, ÖYGGM tarafından bir an önce yapılması yararlı olacaktır. Özel Alan Yeterliklerinin sahada çalışan ve aday öğretmenler tarafından tanınması önemlidir bu işlevin yerine getirilebilmesi için hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.

Yapılacak olan hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimler yoluyla hem şu an sahada çalışan tarih öğretmenlerine hem de tarih öğretmeni adaylarına konu hakkında yeterli bilgilerin ulaşması sağlanabilecektir. Yeterlikler ile birlikte öğretmenlere ders işleme teknikleri konusunda da eğitimler verilmesi sınıf içi düzenin sağlanması ve sınıf içi uygulamaların çeşitlenmesinde faydalı olabilecektir.

Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri hazırlanma sürecinde Avrupa Birliği projesi olarak Avrupa Tarih Eğitimcileri Birliği (EUROCLIO) ve Türkiye Tarih Eğitimcileri Birliği işbirliği ile ülkemizin tarih öğretmenleri ve akademisyenleri bir araya gelme fırsatı bulabilmişlerdir. EUROCLIO ile gerçekleştirilen proje tarih öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarında çeşitlilik getirmesi açısından önemli bir adım olmuştur. Bu çalışma sonucunda “Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Kitabı” basılmıştır (Yenilikçi Tarih Öğretimi).

Sonrasında ise MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın düzenlediği beş aşamalı bir formatör eğitimi ile her ilden en az bir tarih öğretmenin katılımı ile tarih ders programları ve Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri tanıtılmıştır. Bu eğitimlerde Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Kitabı'nda geçen etkinlik örneklerinin nasıl işleneceği anlatılırken formatör adayları tarafından yeni etkinlikler de tasarlanmıştır. Bu formatörlerin seçilmesi işlemi tamamlanmış olmasına rağmen henüz kendi illerinde eğitimlere başlayamamışlardır. Dolayısıyla hazırlanan Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin ve tarih öğretim programlarının işlerlik kazanabilmesi için tanıtımların sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve yaygınlaştırılması gereklidir. Sahada çalışan öğretmenlerin yanı sıra tarih öğretmeni adayları olan öğrencilerin de konu hakkında bilgi sahibi olabilmesi için MEB ve YÖK işbirliği yapabilir. Bu şekilde eğitim alarak yetişen öğrenciler de ders seçimlerini yaparken kendilerini daha iyi hazırlayabilecek seçmeli dersleri seçebilirler.

Ayrıca hazırlanan yeterliklerin üniversitelerdeki öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının öğretmen yetiştirme programlarının düzenlenmesinde kullanılması gereklidir. Buradan mezun olan öğretmen adaylarının seçiminde şu an kullanılan Kamu Personeli Seçme Sınavında (KPSS) bu yeterlikler alan bilgisi ölçümü için kullanılabilir. 2012 yılında öğretmenlik ataması için yapılan KPSS sınavında alan bilgisi sınavı yoktu. Daha sonraki sınavlarda alan bilgisi sorularının da sorulacak olması ve tarih eğitimi alan bir öğrencinin diğer alanlardan sınava tabii tutulmaması atamaların daha sağlıklı olmasını sağlayabilir.

Kaynakça

- CANDEĞER Ümmügülsüm; "Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerinin Hazırlanması", **2. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu Bildiriler**, Trabzon Haziran 2012
http://www.historyeducation.org/images/2.%20Symposium_Programme.pdf Erişim Tarihi: 29.03.2013.
- MEB, (2005) **TEDP Tanıtım Broşürü**, 2005.
- MEB,(2008) <http://oyegm.meb.gov.tr/sayfa.php?id=11>, Erişim Tarihi: 26.07.2012, Ministerial Council on Education, (2003), http://www.mceetya.edu.au/verve/resources/national_framework_file.pdf, Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- Ministry of Education: New Zealand, (1999),<http://www.oecd.org/dataoecd/48/47/48727127.pdf> Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- NBPTS 2002),http://www.nbpts.org/userfiles/file/what_teachers.pdf, Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- SAFRAN Mustafa; Bahri ATA; Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyonu I. Dönem Raporu, **Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyon Çalışma Dosyası**, MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Arşivi. Ankara, 2009.
- Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri**;
<http://otmg.meb.gov.tr/yeterlikdos/TARİH/TARİH.pdf> Erişim Tarihi: 29.03.2013.
- Tarih Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Komisyon Çalışma Dosyası**, MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Arşivi, Ankara, 2008-2009.
- Tarih Eğitimcileri Derneği, (2012) www.tarihegitimcileri.org.tr/, Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- TDA, (2007) http://www.nycbers.org/pdf/tda_2007.pdf, Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- The Teaching Council, (2009), www.teachingcouncil.ie/_.../Registration_R... Erişim Tarihi: 20.05.2012.
- Türkçe Sözlük** (2012), <http://www.tdk.gov.tr> , Erişim Tarihi: 26.07.2012.
- Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Kitabı**

<http://www.tarihegitimcileri.org.tr/index.php/yay-nlar/kitaplar/127-yenilikci-tarih-ogretimi-etkinlik-oernekleri-guencellenmis-yeni-bask>, Erişim Tarihi: 29.03.2013.

Üniversitelerin internet sayfaları, Erişim Tarihi; 02.08.2012.

AdnanMenderes Üniversitesi; <http://www.akademik.adu.edu.tr/fakulte/egitim/default.asp?idx=313332>

Afyon Kocatepe Üniversitesi; <http://www.sosyal.aku.edu.tr/tar.htm>

Akdeniz Üniversitesi; <http://egitim.akdeniz.edu.tr/ortaogretim-sosyal-alanlar-egitimi-bolumu>

Ankara Üniversitesi;

http://www.education.ankara.edu.tr/index.php?bil=bil_icerik&icerik_id=448

Balıkesir Üniversitesi;

http://www.balikesir.edu.tr/bau/fakulte/necatibey_egitim_fakultesi/icerik_bolum/genel_bilgiler/5

Dicle Üniversitesi; <http://www.dicle.edu.tr/bolum/Egt/OrtSosBilTar.html#>

Dokuz Eylül Üniversitesi;

<http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/Icerik/Icerik.php?KOD=137>

Dumlupınar Üniversitesi;

<http://www.dpu.edu.tr/akademik/fakulteler/f19/14/index.php>

Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi; <http://www.egitim.ogu.edu.tr/>

Fırat Üniversitesi; <http://web.firat.edu.tr/ortasosyal/>

Gazi Üniversitesi; <http://geftarih.gazi.edu.tr/posts/view/title/bolum-dersleri-30404>

Gaziantep Üniversitesi; http://www.gantep.edu.tr/ab/index.php?bolum_id=607

Marmara Üniversitesi;

<http://aef.marmara.edu.tr/bolum/121209/bolumler/ortaogretim-sosyal-alanlar-egitimi-bolumu>

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi;

<http://akademik.mu.edu.tr/default.aspx?bkod=04010200>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi; <http://egitim.omu.edu.tr/ortaogretim-sosyal-alanlar-egitimi-bolumu/374/>

Pamukkale Üniversitesi; <http://pau.edu.tr/ososyal/sayfa1587.aspx>

Sakarya Üniversitesi;

<http://www.ef1.sakarya.edu.tr/index.php?sayfa=bolum&bolum=OSA>

Trakya Üniversitesi;

<http://egitimfak.trakya.edu.tr/bolum.aspx?bolum=5&Ortaogretim-Sosyal-Alanlar-Egitimi-Bolumu>